

РЕЦЕНЗИЯ

от д-р Виктор Иванов Йоцов, доцент в катедра „Финанси“ на УНСС

на материалите, представени за участие в конкурс за заемане на академичната длъжност ‘доцент’ в Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“
по област на висше образование: 3. Социални, стопански и правни науки;
проф. направление: 3.8 Икономика (Финансови пазари и финансови инструменти)

В конкурса за ‘доцент’, обявен в Държавен вестник, бр. 31 от 12.04.2019 г. и в интернет-страница на Пловдивски университет "Паисий Хилендарски" за нуждите на катедра „Финанси и счетоводство“ към Факултет по икономически и социални науки, като единствен кандидат участва гл. ас. д-р Гергана Вълчева Танева от ПУ „Паисий Хилендарски“.

1 Общо представяне на получените материали

Със заповед № Р33-3750 от 11.07.2019 г. на Ректора на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ (ПУ) съм определен за член на научното жури на конкурс за заемане на академичната длъжност ‘доцент’ в ПУ „Паисий Хилендарски“ по област на висше образование: 3. Социални, стопански и правни науки; професионално направление: 3.8 Икономика (Финансови пазари и финансови инструменти), обявен за нуждите на катедра „Финанси и счетоводство“ към Факултет по икономически и социални науки на ПУ.

За участие в обявения конкурс е подала документи д-р Гергана Вълчева Танева, която е на основен трудов договор към ПУ „Паисий Хилендарски“, където е главен асистент към катедра „Финанси и счетоводство“, ФИСН.

Представеният от гл. ас. д-р Гергана Вълчева Танева комплект материали на хартиен носител е в съответствие с Правилника за развитие на академичния състав на ПУ, и включва следните документи:

1. Молба до ректора за допускане до участие в конкурса;
2. Автобиография;
3. Дипломи за ОКС Магистър и ОНС Доктор;
4. Списък на научните трудове;
5. Копия от представените научни трудове за рецензиране;
6. Справка за съответствие с минималните национални и допълнителни факултетни изисквания;
7. Анотация на материалите на български и английски език;
8. Декларация за оригиналност и достоверност на приложените документи;
9. Преписи от протоколи на КС, ФС и АС на ПУ „Паисий Хилендарски“;
10. Копие от ДВ с обявата за конкурса;
11. Удостоверение за трудов стаж;

12. Справка за учебната дейност;
13. Справка за участие в проекти;
14. Документи съобразно допълнителните изисквания на ФИСН.

Кандидатът гл. ас. д-р Гургана Вълчева Танева е приложила общо 17 научни труда, от които: 2 самостоятелни монографии; една самостоятелна студия; 8 статии (четири от които в съавторство); един самостоятелен учебник; 3 научни доклада; една книга върху докторат; автореферат и списък на 5 научноизследователски проекта в които кандидатът е участвал. Приемат се за рецензиране 13 научни труда, които са извън дисертацията и се отчитат при крайната оценка. Не се рецензират 4 научни труда по дисертацията, както и научноизследователските проекти в които е участвал кандидата. Разпределението на научните трудове по съответни рубрики, в страната и в чужбина, е представено в таблицата по-долу.

№	Вид на научните публикации	Самостоятелна		В съавторство		Общо	
		броя	стр.	броя	стр.	броя	стр.
<i>За рецензиране</i>							
1	Монографии	2	445			2	445
2	Студии	1	31			1	31
3	Научни статии	4	68	3	16.5	7	84.5
5	Научни доклади			1	4	1	4
6	Учебници и учебни помагала	1	444			1	444
7	Книга върху докторат	1	127			1	127
	Общо	9	1115	4	20.5	13	1135.5
<i>Не подлежат на рецензиране</i>							
1	Автореферат	1	96			1	96
2	Научни статии	1	5			1	5
3	Научни доклади	2	20			2	20
	Общо	4	121			4	121

Бележка: В приложените анотации на материалите по чл. 65 от ПРАСПУ е посочено (с.2), че са представени 14 публикации за рецензиране, но видно както от списъка, така и от представените копия, публикациите всъщност са 13, от които 2 са на английски език, 1 на френски и 10 на български език. При някои от публикациите има леко разминаване между посочения от кандидата обем страници и действителния.

2 Кратки биографични данни за кандидата

Гургана Танева има бакалавърска и магистърска степен по специалността „Макроикономика“ (професионална квалификация „Банково и застрахователно дело“) придобити от ПУ „Паисий Хилендарски“. Продължава обучението си във Франция, където получава магистърска степен *Diplôme d'études approfondies* от *Université Montesquieu Bordeaux IV*. В същия университет кандидатът защитава и докторска дисертация на тема „Френските банкови групи и финансирането на българския пазар, 1880-1947“.

Професионалната ѝ кариера е почти изцяло свързана с преподавателска и научно-изследователска дейност, осъществявана в ПУ „Паисий Хилендарски“. Научно-изследователските интереси на кандидата са в областта на финансовите пазари, конкурентност на икономиките, икономика на развитието и международна финансова и бизнес история.

3 Обща характеристика на дейността на кандидата

3.1 Оценка на учебно-педагогическа дейност и подготовка на кандидата

Кандидатът има осигурена преподавателска натовареност към ФИСН на ПУ, където води дисциплините „Финансови пазари“, „Международна финансова и бизнес история“ и „Фондови борси“. Кандидатът декларира, че има разработени електронни курсове във „Фокус“ по учебните дисциплини „Финансови пазари“, „Международна финансова и бизнес история“ и „Международен бизнес“. Съгласно справките, кандидатът има един успешно защитил докторант, който също е на работа в ПУ.

3.2 Оценка на научната и научно-приложна дейност на кандидата

3.2.1 Монографии

Кандидатът е представил за рецензиране две самостоятелни монографични изследвания:

1. Танева, Г., Криптоактиви и платежните системи на бъдещето, Пловдив, Fast Print Books, 2019. ISBN 978-619-236-116-7

Изследването е посветено на един много актуален въпрос - бързото навлизане в ежедневието на криптовалутите. В изследването е анализирана блокчейн технологията, рамките в които тя се променя и потенциалът ѝ за бъдещо развитие. Защитава се тезата, че революционното приложение на блокчейн технологията допринася за създаването на нова система и съвременни валути за разплащане, основаващи се на доверието между участниците. Изследването акцентира и върху същността, начина на функциониране и организацията на централизираната платежна система. Прави се аргументиран извод, че тенденцията за модернизация е важна, но само когато тя се прилага в платежна система, в която има изградена система за минимизиране на рисковете. Отбелязва се също така, че потенциалът на криптовалутите не е същият, както на блокчейн технологията тъй като последната може да има различни приложения, докато криптовалутите биха запазили нивото си на риск, дължащо се преди всичко на анонимността, която е основна тяхна характеристика.

2. Танева Г., Стратегии за хеджиране на риска на валутния пазар, Пловдив, Fast Books Print, 2017, ISBN 978-619-236-073-3

Въпреки че не е посочено от кандидата като учебно пособие, тази публикация всъщност е подходяща за учебник, доколкото в нея няма авторско изследване, а са описани и систематизирани инструментите и стратегиите, чрез които инвеститорите могат да хеджират валутния риск. Следва да се отбележи, че кандидатът се е справил добре с

основната цел на разработката и бих препоръчал тя да бъде използвана в курса на обучение.

3.2.2 Учебници, учебно-методически помагала, книга върху докторат

В тази рубрика кандидатът посочва две заглавия:

1. Танева Г., Финансови пазари, Пловдив, Fast Print Books, 2017, ISBN: 978-619-7312-88-1.

Няма съмнение, че последните десетилетия са белязани с глобална тенденция на бурно развитие на финансовите пазари. България не остава встрани от тази тенденция. Независимо от факта, че дълбочината и значението на финансовите пазари остават относително ограничени, нуждата от „финансово ограмотяване“ е все така силна. В тази връзка предлаганият учебник е актуален и осигурява добро ниво на познаване на особеностите на капиталовите и паричните пазари за студентите изучаващи дисциплините „Финансови пазари“ и „Фондови борси“.

2. Taneva G., Les stratégies d'internationalisation financière de la Société Générale en Bulgarie au XIX – XX siècle, Plovdiv, Fast Books Print, 2019. ISBN 978-619-236-072-6.

Нямам впечатления от тази разработка тъй като не ползвам френски език. Съгласно анотацията на кандидата, изследването разкрива функцията на френските финансови посредници, които увеличат активността и ангажиментите си на българския пазар, обслужвайки финансирането на балканския железопътен сектор, на банковата система, участвайки в консолидацията на българските финанси чрез отпускането на външни облигационни заеми. Резултатът от проучването е предоставянето на неизвестни за българските изследователи статистически данни за всички дейности и области на френска намета и направен на тяхна основа финансов анализ. Той обхваща стратегията, механизмите на развитие на банковия пазар и влиянието на *Société Générale* в процеса на либерализация и в учредяване на българската банкова система, стояща в основата на архитектурата на модерната икономика.

3.2.3 Студии

1. Taneva G., French investment banking and Bulgaria in the 1880s-1930s: Portfolio of skills and strategies, in: Hubert Bonin & Carlo Brambilla (eds.), Investment Banking History, National and Comparative Issues (19th-21st centuries), Bruxelles, P. I. E Peter Lang, 2014, pp. 381- 411 ISBN: 978-2-87574-115-8

Тази публикация е тясно свързана с докторската дисертация на кандидата и представлява самостоятелна глава от сборник с участие на изследователи от различни страни. Сборникът е посветен на историята на инвестиционното банкиране. Тезата на автора е, че еволюцията и организацията на френския финансов пазар позволява да се определи значението на френските банки, техните операции на фондовите и финансовите пазари и тяхната политика на интернационализация. Аргументирано е заключението, че

френските банкови групи повлияват на българските финанси с организацията на фондовия пазар, осигурявайки финансиране за българския пазар в дългосрочен план, като инвестират индиректно (емисия и пласиране на облигации) или директно (дялове в компаниите за финансови и кредитни дружества). В изследването са анализирани техните стратегии и операции на паричните и капиталовите пазари, взаимоотношенията им с другите финансови институции.

3.2.4 Статии

1. Танева Г., *Конкурентоспособността като фактор за постигане на устойчив икономически растеж*, Научни трудове на ПУ, Университетско издателство, 2012, сс. 98-120. ISSN: 1313-227X

Мотивацията на автора за това изследване са протичащите глобализационни процеси и съпътстващите ги кризи които водят до различни промени в относителните конкурентни позиции на отделните държави. От своя страна икономическите и финансовите кризи се свързват с понижаване на конкурентоспособността, вследствие на взаимнообвързаността на националните икономики при либерализацията на пазарите. В тази публикация кандидатът си е поставил за цел да изгради теоретичен модел за управление на конкурентоспособността основаващ се на анализ на основни индикатори и взаимовръзките между тях. За тази цел са изведени специфични методи за измерване на конкурентната среда. В публикацията могат да се обособят три основни части: а) изясняване на различните концепции за конкурентоспособността; б) дефиниране на индикатори за измерване на конкурентоспособността; и в) анализ на инструментите за оценка на конкурентоспособността.

2. Yosifov T., **Taneva G.**, Innovation Processes and Conditions for Financing Innovations in Bulgaria, *Trakia Journal of Sciences*, Vol. 15, Suppl. 1, pp. 132-136, 2017, ISSN 1313-7069.

Тази публикация представлява съвместен доклад, изнесен на международна конференция посветена на проблемите на регионалното развитие. Целта е да се направи анализ на иновационните процеси в страната. Отчита се, че през изследвания период (2009-2015 г.) икономиката се развива с ниски и неустойчиви темпове. Прави се извод, че в такива условия иновациите и развитието на предприемаческата дейност се развиват с изключително ниски темпове поради споменатите проблеми.

3. Yosifov T., **Taneva G.**, A Model for Assessing Economic Risk in Financing Innovation Projects of Venture Capital Funds, *Journal of Economic Studies*, Volume 27, Issue 4, 2018, ISSN: 0205-3292, pp. 146 – 161

Мотивацията за това изследване произтича от проблемите свързани с оценката на риска на инвестиционни проекти. Тезата на авторите е, че точната оценка на риска дава възможност за неговото по-ефективно управление, което е предпоставка за избягване на нежелани и неочаквани събития, оптимизиране на разходите и освобождаване на ресурси

за развитие на дейността, оценката на възможностите за изгодни инвестиции. Целта е да се изгради базисен модел за оценка на икономическия риск, като се използват някои специфични подходи разработени от авторите. Интерес представлява изборният от авторите подход, който се основава на реален иновационен проект, свързан с производството на дроне. Резултатите от изследването атестират практическата пригодност на прилагането на адаптивен модел за оценка на риска за иновационни проекти.

4. Попчев И., **Танева Г.**, *Криптовалути: енигма и реалност*, сп. Техносфера, бр. 1(39), 2018 г., стр. 37-44, ISSN: 1313-3861.

Публикацията има по-скоро научно-популярно звучене. Описана е същността на криптовалутите, техните възможности и ограничения. Направена е класификация на криптовалутите според алгоритъма, на който се основават и оперативните им принципи и употреба. Разкрива се същността на блокчейна като технологична иновация и се представя методиката за осъществяване на разплащания с криптовалута.

5. Попчев И., **Танева Г.**, *Блокверига - нова икономика и рискове*, сп. Техносфера, брой 4(42), 2018 г., стр. 63-67, ISSN: 1313-3861.

Публикацията може да се разглежда като своеобразно продължение на предходната статия. Разгледана е зараждането и появата на дигиталната революция и влиянието на криптовалутите в глобалния пазар. Анализирани се основните рискове, свързани с търговията с криптовалута, както и процесите на начална регулация в някои държави. Разкриват се предимствата на блокчейна и предизвикателствата, пред които са изправени финансовите институции и регулаторните органи. Следва да се отбележи, че както тази, така и предходната статия имат непосредствена връзка с основния хабилитационен труд.

6. **Танева Г.**, Противоречивите ракурси при определяне на понятието и регулацията на криптовалутите, Годишник на ФИСН, УИ „Паисий Хилендарски“, 2019, стр. 296-311, ISSN: 1313-227X.

Тази публикация също има своите корени в основния хабилитационен труд. Авторската теза е, че криптовалутите са алтернативни платежни средства които не са регламентирани, което поставя въпроса за тяхната легитимност, доколкото зад тях не стои държавата. Предвид на това, че криптовалутите не отговарят на изискванията за фиатни пари, а се характеризират с бързо развитие и глобален характер, това принуждава правителствата да предприемат различни регулаторни мерки за намаляване на рисковете, свързани с тях. Прави се заключението, че е налице необходимост от приемане на нормативни мерки с цел хеджиране на криптопазара. Горното заключение се аргументира с големите рискове които се поемат от икономическите агенти, които могат да доведат до спекулативни балони. Противоречивото отношение към криптовалутите налага да се изяснят предпоставките за тази противоречивост, което всъщност е основната цел на изследването.

7. Танева Г., Идеологическите парадигми в основата на криптовалутите, Годишник на ФИСН, УИ „Паисий Хилендарски“, 2019, стр. 312-323, ISSN: 1313-227X.

Това изследване е непосредствено свързано с предходното. Отправна точка на разработката е сравнително бързото навлизане на криптовалутите, което променя традиционните концепции за прехвърляне на стойност. Тезата на автора е, че този процес се поражда от редица социално-икономически предпоставки и идеологически парадигми, които са пряко свързани със същността и начина на функциониране на дигиталните валути. Основната цел на изследването е да представи основните елементи от дигиталната иновация, идейно-историческите аспекти на криптовалутите и класификацията им в зависимост от приложението и начина им на функциониране.

8. Танева Г., Анализ и прогнозиране на криптопазара чрез ARIMA модел, сп. Икономическа мисъл, брой 4, 2019. ISSN 0013-2993.

Рецензирана статия има определен технически характер и показва, че кандидатът има добри познания в областта на иконометричните техники. Целта на изследването е да бъде анализиран инвестиционният потенциал на криптопазара чрез анализ на факторите, водещи до резки колебания и да се прогнозира неговата волатилност чрез индекса CRIX. Използван е един от традиционните подходи при анализ на динамични редове - ARIMA като е проследена месечната цена на CRIX за периода януари 2015 г. - януари 2019 г. На основата на иконометричните изследвания се установява, че корелацията между доходността на традиционните финансови активи и тази на криптовалутите е ниска. В същото време изчисленията показват, че ако към традиционен портфейл се добави и CRIX, стойностите на корелационния коефициент се подобряват.

3.3 Приноси (научни, научно-приложни, приложни) и цитирания

След запознаване с научната продукция на кандидата могат да се констатират следните научни и научно-приложни приноси:

3.3.1 По отношение на монографиите:

1. Подробно е проучена и детайлно е представена многоаспектността на криптовалутите с акцент върху предизвикателствата пред регулаторните органи;
2. Привеждат се аргументи в подкрепа на хипотезата на изследването – криптовалутите са хаотичен и дезорганизиран пазар и не могат да функционират в условия на криза;
3. Събрана и обработена е актуална и богата фактология от международната практика, свързана с централизираните и децентрализираните платежни системи;
4. Разработена е критериална система за анализ и оценка на ефективността и сигурността на децентрализирания пазар;

5. На основата на проведено емпирично изследване е констатирана липсата на познания, на интерес и липсата на активно участие на студентите по икономика (потенциални икономически агенти) на пазара на криптовалуты;
6. Критично са анализирани стратегиите за управление на рисковете чрез различни методи, които са ключова предпоставка за превантивни действия срещу възможни кризисни състояния.

3.3.2 По отношение на статиите и докладите

1. Чрез разработването на критериална система за анализ и оценка на ефективността и сигурността на децентрализирания пазар е направена сравнителна характеристика на съществените особености между централизираните и децентрализираните платежни системи;
2. Анализирани са предимствата на DLT, предизвикателствата и приложенията ѝ в съвременните платежни системи;
3. Инвестиционните възможности на криптовалутите са изследвани чрез иконометричен модел ARIMA, чрез който се дава ясна представа на динамиката и развитието на криптоиндекса CRIX, който е барометър за измерване на пазара.

3.3.3 Цитирания

Кандидатът е представил подробна справка за цитиранията на представените научни разработки. От справката е видно, че две от публикациите са цитирани както следва:

- Публикацията Танева Г., *Конкурентоспособността като фактор за постигане на устойчив икономически растеж*, Научни трудове на ПУ, Университетско издателство, 2012, сс. 98-120. ISSN: 1313-227X е цитирана 7 пъти, включително три пъти в монографии и колективни томовете;
- Публикацията Yosifov T., **Taneva G.**, *Innovation Processes and Conditions for Financing Innovations in Bulgaria*, *Trakia Journal of Sciences*, Vol. 15, Suppl. 1, pp. 132-136, 2017, ISSN 1313-7069 е цитирана един път в колективна монография.

4 **Оценка на личния принос на кандидата**

От таблицата с разбивка на научните публикации на кандидата е видно, че преобладаващата част от рецензираните материали (малко над 98%) са самостоятелни изследвания, за които има декларация за оригиналност и достоверност. На тази основа може да се заключи, че описаните приноси моменти са на практика изцяло дело на кандидата, източниците са цитирани коректно и няма основания за съмнения в плагиатство.

5 Критични забележки и препоръки

Като критична бележка може да се посочи известна едностранчивост на публикациите – 6 от общо 13^{те} публикации са посветени на криптовалутите и до голяма степен анализът и изводите се припокриват. В някои от публикациите има прекомерна дескриптивност и много силен акцент върху историческия анализ. Препоръчвам на кандидата да разшири фронта на научните си изследвания, по-смело и по-често да използва количествените методи на анализ и особено на иконометричните техники.

6 Лични впечатления

Нямам лични впечатления от кандидата.

7 Заключение

Документите и материалите, представени от единствения кандидат Гергана Вълчева Танева отговарят на минималните изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и съответния Правилник на ПУ „Паисий Хилендарски“.

Кандидатът в конкурса е представил достатъчен брой научни трудове, публикувани след материалите, използвани при защитата на ОНС ‘доктор’. В работите на кандидата могат да се открият някои научни и научно-приложни приноси, които са описани в т.3.3. Теоретичните разработки на кандидата имат определена практическа приложимост, като една значителна част от тях са пряко ориентирани към учебната работа. Научната и преподавателската квалификация на гл. ас. д-р Гергана Танева е на необходимото високо ниво. Постигнатите от кандидата резултати в учебната и научно-изследователската дейност съответстват на специфичните изисквания на Факултета по икономически и социални науки, приети във връзка с Правилника на ПУ за приложение на ЗРАСРБ.

След запознаване с представените в конкурса материали и научни трудове, анализ на тяхната значимост и съдържащи се в тях научни, научно-приложни и приложни приноси, намирам за основателно да дам своята положителна оценка и да препоръчам на Научното жури да изготви доклад-предложение до Факултетния съвет на Факултет Икономически и социални науки за избор на гл. ас. д-р Гергана Танева на академичната длъжност „доцент“ в ПУ „П. Хилендарски“ по професионално направление 3.8 Икономика (Финансови пазари и финансови инструменти).

30.08.2019 г.

Рецензент:

доц. д-р Виктор Йоцов